

crkva u svijetu

RAZGOVORI

ISUSOVA ČOVJEČJA SVIJEST U ČLANKU

A.-L. DESCAMPSA

(*Crkva u svijetu*, br. 4, 1972, str. 318—325)

F r a n o F r a n i ć

Časopis *Crkva u svijetu* počašćen je suradnjom msgra Alberta-Louisa Descamps, naslovnog biskupa i profesora biblikuma na Katoličkom sveučilištu u Louvainu. Kako nas obavještava uredništvo časopisa, do suradnje je došlo posredovanjem dra Mladena Karađole, suradnika CuS-a iz Louvaina.

Pisac se čvrsto zalaže za opstojnost proročke i mesijanske svijesti u Kristovoj ljudskoj naravi, polemizirajući pri tome s Bultmannom i Wredeom. Autor najodlučnije odbacuje Wredeove objeckije, te između ostaloga kaže: »Valja označiti kršćanstvu osnivača. Zašto to ne bi bio historijski Isus koji je obilježio svoje učenike zauvijek? Vjera će se u mesiju, doista, od određenog časa upraviti k proslavljenom Kristu, ali je taj istovjetan s Isusom iz Nazareta koji je nedavno živio sa svojim učenicima« (str. 321). Krist, dakle, nije postao Mesija nakon uskrsnuća, nego je on to bio i prije uskrsnuća, i u stvarnosti, i u svojoj svijesti, i u vjeri apostola i dobrih žena.

Međutim, kad se radi o pitanju, da li je Krist kao čovjek imao jasnu svijest o svojem Božanstvu, tj. o činjenici da je On pravi Sin Božji — sasvim u drugačijem smislu nego što su obični ljudi — onda treba razlikovati.

Mislim da se ne može sumnjati da li autor vjeruje u Kristovo Božansko sinovstvo, u užem smislu riječi, i da li je Krist imao jasnu svijest o tom svom Božanskom sinovstvu i prije uskrsnuća. Autor to očito vjeruje i u prilog svoje teze navođa velikog bibličista Cerfauxa, koji tumačeći Mt 11, 25—30 (»Nitko ne poznaje Oca nego samo Sin«) — između ostaloga kaže: »... (On) je izrazio vjersko iskustvo prisnoga dodira s Bogom, koji

ga je obilježio kao S'na koji objavljuje svog Oca, kao vođu napuštenih duša« (str. 323). Navodajući još i B. van Iersela, koji u istom smislu kao i Cerfaux tumači Kristovu svijest Božanskog sinovstva, autor zaključuje: »Isus ima svijest da je više nego adoptivni sin i da je u intimnom, jedinstvenom, isključivom odnosu prema Ocu« (str. 324).

Nekoga će ipak smetati što autor usvaja suvremenu teoriju o povijesti redakcija pa zbog toga ne upotrebljava neke tekstove kao *ipsissima verba Christi*, nego ih, očito, pripisuje raznim predevandeoskim izvorima.

Što se tiče spomenute teorije kao hermeneutičke metode — ne može joj se zaničkati vrijednost, ako se upotrebljava trijezno i u ovisnosti s autentičnim crkvenim magisterijem. Činjenica je, naime, da je postojala usmena tradicija, dapače i mnogi predevandeoski pismeni izvori koji su sadržavali riječi i djela Kristova. Ta tradicija i ti zapisi često su oblikovali riječi i djela Kristova prema potrebama prve Crkve. Odatle dolaze razlike koje se pojavljuju između pojedinih evanđelista itd. Današnji su bibličari upeli sve sile da bi pronašli *ipsissima verba Christi*, i da bi ih razlučili od onoga što je dodano od vjere prve Crkve u uskrsnuloga Krista. Na žalost, u tome neki opasno pretjeravaju, pa se npr. ukazivanjima uskrsnuloga Krista niječe objektivna stvarnost, ili se reduciraju na jedno ukazanje: galilejsko (sv. Matej), jeruzalemsko (sv. Luka). Slično se postupa s Isusovim riječima (logia).

Profesor Descamps, međutim, majstor je svojega zanata. I on u svojoj znanstvenoj egzegezi upotrebljava »povijest redakcija«, ali, kako smo vidjeli, s mjerom. Stoga na kraju svojega članka veli ovako: »Ako Isus nije sebi pripisao naziv s'na Božjega, ipak je objavio nešto o svojoj sinovskoj svijesti, dozivajući u pamet posebnu* vezu koja ga sjedinjuje s njegovim nebeskim ocem. To je mnogo«, dodaje autor, »ako se misli na to što znači monoteizam za jednoga Židova« (str. 324).

Ako taj završni tekst usporedimo s onim što je prije rečeno i s onim što je autor rekao u svojem *Résuméu* («Il a révélé quelque chose de sa conscience filiale en évoquant le lien singulier qui l'unit à son Père celeste») — onda je jasno da se radi o MJERI u kojoj je Krist OBJAVIO svoju svijest, koju je imao u sebi o svojem Božanskom sinovstvu. — Krist je pak morao paziti na okolnosti u kojima se nalazio i oprezno objavljivati svoje Božansko sinovstvo baš zbog strogog židovskog monoteizma, i da ne bi bio shvaćen u politeističkom smislu.

Dakle radi se o problemu u kojoj je mjeri i koliko izričito Isus prije uskrsnuća objavio svoje Božansko sinovstvo; o problemu koje su *ipsissima verba Christi* (npr.: »Dakle: ti si Sin Božji? — rekoše svi nato. ,Vi pravo velite, jesam' — odgovori im«, Lk 22,70), a koje su (riječi) kasnija interpretacija prve Crkve, u svjetlu događaja Kristova uskrsnuća i proslavljenja.

* U spomenutom je članku (CUS, br. 4, 1972., str. 324., redak 13. odozdo) tiskarskom pogreškom ispuštena riječ »posebnu«. Molimo autora članka i čitatelje časopisa da uvažavaju ovaj ispravak. (Uredništvo)

Jasno je da je Krist morao ucijepiti objavu o svojem Božanstvu u starozavjetnu objavu o jednom Bogu. To je On učinio vrlo oprezno, ali i jasno; samo to nitko nije pravo razumio prije uskrsnuća. Svjetlo uskrsnuća razjasnilo je mnoge riječi koje je Krist rekao prije uskrsnuća. Samo poslije Kristova uskrsnuća postalo je jasno u svjetlu vjere da Božanstvo Sina (i Duha Sv.) ne vodi u politeizam. — Dakle, prema autoru, Isus je objavio svoje Božanstvo formalno implicitno, što je poslije uskrsnuća postalo potpuno jasno, eksplicitno.

To nam, po mom mišljenju, autor članka hoće da pr'opói. Zato možemo biti zahvalni i autoru koji je članak napisao i uredniku koji je našao načina da dobije prof. Descampsa za suradnika, iako, naravno, ne moramo prihvatiti autorovo mišljenje o dimenziji »povijesti redakcija«.

JEDNA (NE)POTREBNA RAZMJENA MISLI*

Jordan Kuničić

U CuS-u, br. 3, god. 1972., str. 211—222, objavljen je moj članak pod naslovom *Rodoljublje u etičko-moralnom prostoru*. Članak je išao za tim da postavi rodoljublje u etičko-moralni prostor, što se dosta rijetko dešava. Glavna je preokupacija članka bila, kako se i iz naslova vidi, da se zdrav osjećaj prema domovini i naciji ne smatra fetišem, te da se ne pribjegava bezbojnom kozmopolitizmu. Usput su dodirnuti i neka pogranična pitanja, u vezi s glavnim pitanjem.

U istom časopisu, br. 4., iste godine, na str. 352—357. tiskan je osvrt Ante Škobalja na moj članak u cjelini, jer da su u njemu mnogi važni i osnovni pojmovi ostali nejasni. On u članku nalazi »protuslovlja«, ponegdje »kriva tumačenja«, i to upravo s obzirom na pogranična pitanja dodirnuti u članku. Iako mi pisac nije poznat ni na području teološke moralke ni na polju katoličke društvene nauke, njegov sam osvrt prihvatio ozbiljno, jer je dao dosta negativnu ocjenu na neka važna pitanja. Potražiti ću mjesta na kojima bih — prema mišljenju A. Š. — bio nedosljedan, nejasan, neispravan i sl.

1. A. Š. navodi da sam pisao kako neke osnovne životne kategorije predstavljaju nešto po sebi tragično. Molim čitaoca da pogleda str. 211. u mom članku, prvu rečenicu, pa će ustanoviti da je subjekt u toj rečenici »činjenica«, i da o činjenici govorim da je tragična, a ne o domovinskom,

* Poštujući razmjenu misli, *Crkva u svijetu* — više puta smo naglasili — tiska i članke iza kojih uredništvo ne stoji. Vjerni tome načelu, donosimo i ovaj odgovor u cjelini. (Uredništvo)